

Előfizetési ár:
 Helyben házhoz hordva és vi-
 dékre postai megküldéssel:
 Egész évre 6 frt — kr.
 Fél évre 3
 Negyed évre 1 . 50 .
Egyes szám ára 6 kr.

Hirdetéseket
 olesón közlünk. — Kinestári bé-
 lyegdíj minden hirdetésért 30 kr.

Nyílt-tér minden sor 20 kr.

ŐRÁLLÓ

Politikai, szépirodalmi és közgazdasági lap

Megjelen hetenként kétszer, u. m.: szerdán és szombaton.

Szerkesztőség:
 hova a lap szellemi részét illető
 közlemények küldendők:
Debrecen, Kís-Csapó-utca 388

Kiadóhivatal:
 hová az előfizetési pénzek, hir-
 detési kéziratok s-aják és a lap
 szétküldésére vonatkozó felszó-
 lamlások intézendők:
Debrecen, Kís-Csapó-utca 388

Kéziratokat nem adunk vissza.
 Bérmentetlen levelet nem fogadunk el.

Főmunkatársak:
Csegey Gusztáv és Dr. Masznyik Endre.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
Dr. BARTHA BÉLA.

Szerkesztőtárs:
S. SZABÓ JÓZSEF.

Ferenczy ur indítványának ötletéből.

Semmi sen jellemzi jobban a református egyház válságos helyzetét, mint az a sok mindenféle indítvány, tervezet, a mely most felszínre kerül. Ugy vagyunk, mint a vízbefuló, kapkodunk egy-egy szalmaszál után. Ugy vagyunk mint a szegény éhes ember: kedvünkre megvacsorázunk egy-egy fellegvárban — legalább álunkban. Ezek jutottak eszünkbe, midőn Krassó derék lelkészének, a tiszántúli egyházkerület értekezletén felolvasott, nagy szorgalomra valló tanulmányát, — főbb gondolataiban elolvastam. Uram! Uram! Ferenczy Gyula uram, az ön tanulmányában lefektetett elvek *kivihetetlenek*. Mint *lelkész* mondom ezt, a ki azokat elsőben is a gyakorlati élet szempontjából tekintem. Hisz nem mondom én, hogy nem igazságos az egyenlő teherviselés, de képzeli-e Ferenczy ur, hogy az kivihető volna, midőn az adóemelésről fázna a közvélemény, a parlament, az államférfiak. Melyik kormány merne ma új adó behozatalára, vagy a régiek emelésére gondolni. Én azt hiszem, hogy annak a kormánynak bukás lenne a sorsa, pedig a kormánytervek kivitelére egy kész parlamenti többség s egy jól szervezett országos apparátus dolgozik. Tehát már az eddig elmondottakban feltalálja ön azokat az okokat, melyek miatt a progresszív adó elmélete dugába dől. Ezek pedig 1-ör az általános országos gazdasági állapotok, melyek alól a ref. társadalom sincs kivéve, sőt tekintse meg bárki: a legmagyarabb, a ref. középosztály az, mely libeg, maholnap elmerül. 2-or a konvent lesz az, annak világi része, mely az államférfiúi bölcseséget nem fogja feladni ennél a kérdésnél, ha mindjárt egyházi szempontból felemelkednék is az ön által óhajtott méltányosságra. Tegyük föl azonban, hogy a konvent is óhajta a progresszív adó behozatalát: a kormány nem fog nekünk ebben segédkezet nyújtani. De tételezzük föl még ennek a tényezőnek a segítségét: tanácsos lenne-e éppen vallásos szempontból megvalósítani ezt? Szemben találunk magunkat egy olyan középosztályal, mely már választhat az új teher elvállalása és a felekezeten kívülség között. És higgye meg Ferenczy ur, hogy ma a megélhetés is csak olyan filozófiai problema, mint a vallás.

Ne akarjuk tehát a közfigyelmet újabb és újabb ideák felállításával elvonni az 1848: XX. törvényektől, mert ma még a kövek is kiáltásnak szük-
 séges és gyors végrehajtását, mert hiába

beszélnek mások, hogy van egy a protestánsok iránt jóindulatu kormányunk, bizhatunk többször hangoztatott ígér-
 tében: én a kormány jóindulatát a protestáns egyház iránt sehol sem látom. 67-ik év óta uralkodik a szabadelvűpárt és kormány; mivel segítette a legszabadelvűbb felekezetet? 100,000 frttal uralkodásának 25-ik évében. Nagy éhhetetlenség egy országos párttól és kormánytól a rokongondolkozású és törekvésű felekezetet nem segíteni, hogy prosperáljon. Sőt nem folytonosan esalta, csábította-é üres ígéretekkel, melyeket soha be nem váltott, beváltani nem fog. Kimutatom Szilágyinak az egyházpolitikai javaslatok megindulásakor elhangzott egyik beszédéből, hogy a stóla kárpótlását a kormány nevében megígérte. Hol van? Vajjon nem egy mesterfogás volt-e, hogy a protestáns egyházak szükségleteinek bemutatását az egyházpolitikai javaslat tárgyalásakor kérték be. A ki a fedezésre gondolt, nézzen végig a budget számadatain. A Wlassics kijelentése Kolozsváron semmi egyéb: minthogy Wlassics a reformátusok borát itta- az ő nótájukat táncolta. De ne várjon senki méltányosságot a szabadelvű kormány eddigi története után, sőt be fog következni, — legyek rosz próféta — a kormány újabbkori viselkedése arra következtet: megalkotják a kath. autonomiát és kongruát, a reformátusoknak dobnak még vagy 50 ezer forintot.

Nekünk lehát nem elég vakon a kormányra bizni magunkat, még a konventre se bizhatjuk vakon magunkat, mert azt a szabadelvűpárt korifeusai vezetik. Alkotni kell egy közvéleményt, mely követelje az 1848: XX. törvények megvalósítását. Magyarországon a véleménynyilvánítási jog nincs köve testületekhez.

Csak hogy úgy nem támasztunk közvéleményt, ha a figyelmet újabb és újabb ábrándok felé tereljük. Ha a kormány ennek a közvéleménynek követelő hatása alatt se hajlandó semmit se tenni: akkor tisztában vagyunk. — A magyar protestáns egyház a multban a legnemzetibb missziót teljesítette, azt akarja tenni jövőben is. Ha a kormány nem segíti: akkor látható, hogy a kormánynak nincs érke a legfontosabb nemzeti misszió iránt. Akkor világos, hogy jönni kell más kormánynak, melynek ez iránt érke van. A magyar protestáns egyház, segítve a más felekezetiük felvilágosított elemeivel: tud még irányt, lökést adni az ország politikai sorsának. Ezt a közvéleményt felébreszteni, ébren tartani nem felekezeti ügy, hanem minden magyarnak hazafias ügye. **Péter Mihály.**

Egyházi élet.

A rimassombati lelkészválasztás. mint az „Óralló” is közölte — az egyházmegye által megsemmisített; *Czinke István* azonban a választhatóságából nem zárattott ki. A tiszánineni egyházkerületi bíróság azonban az egyházmegyei bíróság ítéletét megváltoztatta s *Czinke István* választását megerősítette.

Lelkés-beiktatás. A gacsalkai ágostai evangélikus egyházközség egyhangulag Baltazár Jánost választotta lelkészévé. Az új pap beiktatása a napokban ment végbe. Terray Gyula főesperes végezte a beiktatást, lendületes beszédben lelkére kötve a fiatal lelkésznek, hogy első sorban *magyar legyen*, azután ágostai evangélikus pap. Az új pap szép beköszöntő beszédével az egyházi ünnepség befejeződött és utána bankett volt. Szontagh Andor felügyelő a főesperest elvette, az meg az új lelkész öreg édes atyját, Baltazár Antal jolsvai lelkészt. Pohárköszöntőket mondtak még Bartholomeidesz László csetneki lelkész, Jurin Samu tanító stb.

Tanügy.

A nők felsőbb tudományos pályára becsátását felsőhelyen Wlassics Gy. közökt. min. kieszközölte. A tudomány-szakok, melyekre az egyetemre eljuthatnak, egyelőre az orvosi, gyógyszerészi, és tanári lesznek. A képesítést, mely az egyetemi pályára megkívánatik, magán uton fogják megszerezni, s hogy chez juthassanak, a felsőbb leányiskoláknak a közökt. kormány engedélyezni fogja a latin nyelv tanítását. Ezzel ellentétesen nyilatkozott *Gautsh* osztr. miniszter, ki a nők feladatát saját gyermekeik növelésében tartja megoldhatónak.

A szász egyetemi hallgató ügyére nézve dr. *Lengyel Béla*, az egyetem rektora felvilágosítást küld a lapoknak, melyszerint az egyetemet tandíj nem fizetés miatt elhagyni kényyszerült hallgatók sorsát nem az idézte elő, mintha az egyetemi karok ez idén a tandíj elengedéseben szigorubbán jártak volna el, mert az 1894/5-re beiratkozott 4006 hallgató közül mult évben 137 volt egészen — 232 pedig fél tandíjmentes; míg az 1895/6-ik évre iratkozott 4365 közül 231 mentetett fel egész, 155 pedig fél tandíj fizetés alól; vagyis összesen egészben és részben tandíj-elengedésben részesültek: mult évben 369-en, ez évben 386-an, s mult évben az elengedett tandíj összege volt 7590 frt; ez évi 9255 frt. Mult évben egy hallgatóra esett 1 frt 89 kr., ez évben 2 frt 12 kr. A tandíj-fizetésre mult évben halasztást kaptak részéről eddig 687 frt 50 kr. maradt befizetetlenül, s ez behajthatatlan is, pedig az ezen összeggel hátralékban maradtak, az egyetemen bevoltak írva, s indexük is hitelesített csakugy, mint a kik felmentettek, s mint azoké, a kik a tandíjat szabályszerűen fizették: vagyis a hátralékosok kijátszották az egyetemi fegyelmi és leckepező szabályzatot. Ez az oka tulajdonképen, hogy a szabályzat-hoz alkalmazkodva, az idén halasztás nem engedélyeztetett tovább, mint nov. 15-ig, amikor t. i. a questurái ügyrend értelmében a befolyt tandíjakról a számadást a vall. és közökt. miniszterhez be kell terjeszteni. Ennek a kötelezettségnek eleget nem tett 101 rendes hallgató közül 30 az Eötvös-kollégium tagjai, kiknek tandíj-ügyük még tárgyalás alatt van; tehát 71 azok száma, kik kötelezettségük nem

teljesítése miatt véglegesen be nem írhatók; az összes hallgatók 1,6%-a. Azt hiszi az egyet. rektor, hogy a hallgatóságnak 1 $\frac{1}{2}$ %-a mindig lesz, kik nem felelnek meg a szabálynak; de ezeket nem is szabályzattal, hanem csakis helyes irányú családi és középiskolai neveléssel lehet kevesbíteni, vagy megszüntetni.

A menssa akadémika mégis csak megnyílik a jövő felé. Ezt hagyja reményleni az a körülmény, hogy az alapszabálytervezetet csak lényegtelen módosításokkal küldte vissza a közokt. miniszter, az egyetemi kör elnökökéhez.

Dr. Öreg János, debreceni főiskolai tanárt a közokt. miniszter a december hó 21-én Kolozsvárt tartandó pót-érettségi vizsgálatra *kormányképviselőül* küldötte ki.

Herfurth József. Az eperjesi ág. ev. kerületi kollégiumnak gyásza van. Herfurth József, a kollégium mintegy 6 év óta nyugalmazott agg tanára e hó 27-én reggel 6 órakor elhunyt. Az öreg egyik élő emléke volt a hajdankori professzorátusnak, korban és hivatali időben majdnem egyenlő az öreg Baksay István bátyánkkal, a rimaszombati prot. gimnázium veterán tanárával, kivel az általa szolgált intézet forró szeretetében a kötelességek lelkiismeretes teljesítésében is megegyezett, de másképpen ellentéte volt. Baksay bácsi ma is a jókedv, elevenség, barátság mintaképe, az öreg Herfurth bácsi inkább visszavonult aglegényi szobája rejtekébe, bizalma nem nyílt meg csak 2-3 régi ismerősének; az ifjuság helyes vezetését inkább a szigorúságban kereste, az új tanári nemzedék iránt pedig határozott bizalmatlanságot érzett — fiatal óriásoknak nevezte őket. Régi tanítványai, kik még virágkorából ismerték az öreg tudóst, az öreg polyhistort, ki régebben a jogakadémián is tanított, nagy kegyelettel emlegetik nevét.

Az eperjesi kollégium lelkes tanára még halálával is forrón szeretett főiskolájának akart szolgálni. Roppant szorgalommal s áldozatokkal gyűjtött nagyértékű éremgyűjteményét és könyvtárát a kollégiumra hagyta s ezáltal — e sorok írójának tudomása szerint e két gyűjtemény 20-25 ezer forint értéket képviselhet — e sokat szenvedett főiskola egyik legnagyobb jöltevője lett.

Aldás legyen munkás életének s nemes tetteinek emlékezetén!

TÁRCA.

A költészet nevelő hatása.

— Irta: S. Szabó József. —

Közfelfogás szerint a költő, mintegy elvesztve maga alól a talajt, nem létező világ régióiban él. Az igazság azonban az, hogy a költészet nemhogy eltávolít az élettől, sőt inkább azt megismeríti amint *Carlyle* oly gyönyörűen mondja: „A költőre nézve az eszményi világ nincs elkülönítve az anyagitól, hanem abban bent foglaltatik, hiszen épen azért költő, hogy azt ebben fölismeri. Mindenütt ott, hol fölötte ég és körülötte világ terül, helyén van a költő, mert emberi létet talál végtelen vágyaival, apró küzdelmeivel, örökké meghiusult, örökké megújult törekvéseivel, félelmeivel, és reményeivel, melyek az örökkévalóságban átnyulnak s a fény és homály mindazon titkával, melyből eleitől fogva minden korban, minden égtáj alatt az alkotás történt, mióta az első ember élni kezdett.” A költő tehát az életet festi s a költészet maga a valóság.

Költeni és mégis igaz maradni első tekintetre paradoxon. Ám ez az a földadat, melynek megoldásától függ a költői siker. Igaz lelkesülés, az emberi szív- és külvilág igaz rajza nélkül nem teremthetni látszatot. S a művészeti igaz nem egyéb, mint a való feldolgozása a kifejezendő eszme szerint. (Gyulai P. Arany emlékezte.)

A költészet legfőbb bece tehát abban rejlik, hogy az igazság erejével hat reánk. Belőle önmagunkat, az életet látjuk visszatükröződni. — A költészet aranysugaraiban ragyog-

A kollégium tanári kara a következő gyászjelentést adta ki:

„A tiszai ág. hitv. ev. egyházkerület eperjesi kollégiumának pártfogósága és tanári kara mélyen megszorodott szívvvel jelenti buzgó és jeles tanára, szeretett és tisztelt kar-társa, Herfurth József urnak, f. é. november hó 27-dikén, hosszas betegeskedés után, életének 76-ik, kollégiumi tanári működésének 45-ik évében, végegyengülésben bekövetkezett csendes elhunytát. A megboldogultnak hült tete-meit pénteken, f. hó 29-dikén, d. u 2 és fél órakor, a kollégiumból fogjuk az örök nyugalom helyére kísérni. — Eperjes, 1895. évi november hó 27-dikén. Aldás és béke lengjen porai felett!”

Tudomány.

Buddha és Krisztus.

Irta: Dr. Szlavik Mátvás.

(Folytatás.)

Ezzel szemben a védák és a brahmánok ó-indiai morálja röviden így fejezhető ki: „szemet szemért és fogat fogért!” és „szeresd felebarátodat s gyűlöld ellenségedet”. Ez itt az uralkodó szellem. A védák számos helyeken utasi:ást adnak az áldozatokról, a melyeknek célja az ellenség és a vetélytárs megrontása, sőt teljes megsemmisítése. — Tehát nemcsak fegyverrel és „sok hadi esellel”, hanem még szent áldozatokkal is le kell győznünk ellenségeinket.

Mily más szellem szól kozzánk Buddha prédikációjából, s mily rokon az a keresztyénység szellemével, „Az igazság igéi” címe alatt ismeretes Buddha-gyűjteményekben azt olvassuk: Ha pedig bántott, vert, rabolt vagy károsított téged valaki, bocsáss meg neki, — gyűlölet vagy ellenséges érzület ne lakozzék a te szívedben. A tegnaggyobb méltatlanságok megbocsátásának egyszerű gondolatát világítja meg a szép Kunála herceg, Asoka Király fiának története, ki, mint Krisztus a keresztfán a maga ellenségeiért, imádkozott az öt szemevilágától megfosztott kinzójáért, atyjának Pótifárnéhoz hasonló egyik érzéki vágyakkal telt s a herceget csábító kedveséért. Nem lehet megindulás nélkül olvasni e történetet; a Krisztus szelleme szól abból a megbocsátás tekintetében a Krisztus előtt!

nak a legmagasabb bölcselemi eszmék s a leg-szivhezszólóbb vallásérkölesi igazságok. — A vallás legelső formáját a költészetől vette. Dodona és Delphi papjai versekbe foglalták azokat a tanácsokat és jóslatokat, melyek a görög vallásos és politikai életet irányozták. Az ember öröme, bánata mindenkor egyes költői felkiáltásokban nyilatkozott.

Az örök emberinek, a mindig ugyanazon egy természetnek hódolt ennél fogva a humanisztikai oktatás, midőn a költői műveken nevelte a gyermek hitét, erkölcsét, lelkesedését, izlését, munkaszeretét, hazafiságát, emberbecsülését.

De közremunkált még egy más *psychologiai momentum* is.

A gyermek világa különösen a képzelet és az érzés világa. Oly táplálékot kell tehát neki nyújtani, mely e világból való. Százaz ismeret kedélytelenné, fásulttá teszi s mikor az így elgyötört ifju kilép az életbe, terhe önmagának és terhe a társadalomnak, melyhez tartozik. A költészet üde forrásából kell őt itatni. A dainokot hívni hozzá:

Oh jösszte be, jó öreg énekesünk,
Mondj szép regedalt, óh de többzör is ám.
... Gyerek ezt hallgatja örömmel!

Goethe.

A dal a kedély- és szívkepzés varázshatalommal bíró eszköze. Az ép kedély és tiszta szív pedig azok a tényezők, melyek az embert a társadalomban derültté, kedvessé, otthoniassá, megnyerővé, megbizhatóvá teszik.

A költészet rendkívüli hatását korán felismerték a nevelőmesterek. A versek szerinti tanítás oly általános elterjedést nyert, hogy nemcsak a poézis remekeihez fordultak, tehát

Tudjuk, hogy a keresztyén morálban nincs magasztosabb és fenségesebb valami, mint Krisztus ama parancsa: Szeressétek ellenségeiteket! Csodálatra ragadta az a pogányságot s e ponton fordult meg a keresztyénység és a pogányság élet-halálküzdelmé. Mint hajnali csillag tündökölt e parancs, a melyet Krisztus vé-revel is megpecsételt, s jelzi mindenfelé a keresztyénység diadalmenetét. S mily hasonló hozzá az a tan, a melyet évszázadokkal Krisztus születése előtt már Buddha is hirdetett s követői is tartottak.

„Boldogok az alázatosak — boldogok az irgalmasok, — boldogok a tiszta szívűek, — s boldogok a békességre igyekezők”: Krisztus eme magasztos igéit Buddha és tanítványainak prédikációiban is találjuk. Az alázatosság irgalmasság és békesség szelleme hatja át Buddha tanát. Gyakran hangzik ott felénk e szózat: kerüljétek a civakodást s az ellenségeskedést! — Csaknem szórul-szóra hirdeti Buddha „az igazság igéiben” azt, a mit az Ur a hegyi beszédben így fejezett ki: „ha pedig valaki haragszik az ő atyafiára ok nélkül, méltó az ítéletre!” S ha Buddha azt tanítja: „jósággal győzd meg a gonoszt!” — nem emlékeztet-e ez Pál apostolnak a római levélben mondott ama gyönyörű szavaira: „Ne győztesse meg a gonosztól, hanem inkább a gonoszt jóval győzd meg!”

Buddha öt parancsa közül az első és leg-főbb: „ne ölj.” Ezt közelebbről így magyarázza: „A szerzetes (Buddha igaz követője) mindenkor tartózkodik az élő lények megölésétől. Leteszi botját és fegyverét. Résztvetel, könyörületességgel s jóleső örömmel az élő lények jólétére törekszik, mert ez egyik része az ő becsületességének.” Jól mondja e magyarázatról *Oldenber*, hegy alig áll mögötte e parancs a keresztyén felfogásnak.

S a mit Krisztus a hegyi beszédben így tanít: „Ne ítéljétek, hogy ti is ne ítéltessetek. Mert a minémü ítélettel ítéltek, olyanul mérték nektek”, vagy tovább: „Miért nézed pedig a szálkát, a mely vagyon a te atyafiának szemében, a gerendát pedig, mely a te szemedben vagyon, nem veszed észedbe?” — mindez csaknem szórul-szóra megtalálható Buddha „Dhammapada” neve alatt ismert mondásgyűjteményében s „az igazság igéi”-ben. Az engedékenység s a megbocsátás érzelmeire

nemcsak a szív-, kedély- és jellemképzésre használták a költészetet, hanem az ismeretközlés alakjául is a költői formát választották. Öregbe embereknek még ma is élénk emlékeztetőkben vannak azok a hangzatos versek, melyekben a *Hármas Kis Tükör* tudós szerzője összefoglalta a hazai földrajzot. Az *arany ABC* s egyéb erkölcsi és illemszabályok, valamint verses imák s az iskolai rendre és fegyelme-re vonatkozó verses törvények mind máig hathatós bizonyítékok a gyermeki lélek szükségletei mellett.

A latin iskolák temérdek grammatikai regulát versekbe szedtek, melyet még a 80 esztendő agg is kitünően el tud recitálni. Így kadenciáztak a genusok, praepositíók, a métrika, a prozódia. Valljuk meg, hogy még ma sem vetjük el teljesen az ismeretközlésnek ezen formáját, miután a tapasztalat azt mutatja, hogy ez a tananyag elsajátítását könnyebbé, megtartását maradandóbbá teszi.

Kiválóbb költők látják ezt és szentelik tehetségüket, életüket olyan művek írására, melyeknek határozott céljuk a gyermeknevelés, az emberképzés. Aisopos után *Babrius*, *Phaedrus*, majd *Lafontaine* és *Vitkovics* meséi oly műfajt inauguráltak a költészetben, melyet a paedagógia mindenkor a legszívesebben használ fel. *Gyulai* Pálnak iskolai célokra készített gyönyörű verses meséi mindmennyi gyönyörű középiskolai tanításunk mezején. Sőt nálunk legújabbban egész költői iskola keletkezett, élén *Pósa* Lajossal, mely iskolai behizelgő költemények által igyekszik megragadni s formálni, mint viaszt, a gyerekek fogékony lelkét. (L. legújabbban a virág ABC-ét.)

(Vége köv.)

van e morálnak, mely Goethe szerint „vonz bennünket a magasabb égi régiók felé.” Az alázat, a teljes öndaadás s az érdek nélküli emberszeretet, ez a gyöngéd női vonás új meg új változatokban található meg Buddha mondásainak, paraboláinak és hasonlatainak gyűjteményeiben.

S ezzel szorosán összefügg „a világnak s az ő gyönyörűségeinek” megtagadása.

„Ne szeressétek e világot, se azokat, melyek e világban vannak!” — így kiált felénk a szeretet apostola, mert — ugymond — „e világ elmúlik és az ő kívánsága is.” Ugyanígy nézve igen sok gyönyörű parallel helyeket olvashatunk Neumann „buddhista anthológiájában.” A megbocsátás, az általános jólét, az előzékenység, a kimélet és a türelem eszméi hatják át a keresztényhez hasonlóan az egész buddhista morált. Bizonyos „örök nőiessége” tanít Buddha is, hogy hívei ne szeressék a világot, sziveiket meg ne kötelezzék annak dolgai által, mert „ez az üdv és a megváltás útja!” — Csak az, a ki levetette a világ és muló gyönyörűségeinek örömeit, lehet részese a megváltásnak. S a Dhammapada-féle gyűjteménynek számos helye bizonyítja a mellett, hogy a világnak teljes megtagadása vezet csak a halál feletti biztos győzelemre.

Ez vezet bennünket a kereszténység s a buddhizmus egy további sajátos hasonlatosságára. Ugy a Buddhizmus, mint a kereszténység pesszimiztikus izü a világhoz való viszonyában, a mennyiben mindkettő annak megtagadását tanítja. De egyúttal mindkét vallás, s különösen a kereszténység optimistikus jellegű, a mennyiben mindkettő a bűnös világ megtagadásával a jelen s a jövő üdv elnyerésére, mint a kegyesek legfőbb céljára fekteti a fősúlyt.

Elég a kereszténységre nézve az Urnak ama szavára utalni: „E világon nyomorúságok lesznek, de bizzatok, én meggyőztem e világot”; — s az apostol ama kijelentésére: „És e világ elmúlik és az ő kívánsága is; a ki pedig az Istennek akarját éselekszi, örökké megmarad.” S Pál apostot szerint bár szomorkodnak a keresztények, mégis mindenkor örvendezők, azaz magasabb üdvökre való tekintettel örömmel tekintenek az Urban a jövőbe.

S nem ilyen hangulatban van-e a buddhizmus is? Oldenburg szerint „a valódi buddhista a folytonos szenvedésnek a helyét látja ugyan e világban, de ez a szenvedés részvételt kelt benne azok iránt, a kik még e világban vannak. Önmagát tekintve nem ismer szomorúságot vagy revétet, mert ismer oly célt, mely magasabb fenségességében feléje tekint. S ez a cél talán a semmi? Óh korántsem. Mert a buddhista minden rezignációja mellett is a változhatatlannal szemben ugyanszállal a benső örömmel és biztos győzelmi tudattal tekint a Nirvána felé, mint a keresztény ember a maga törekvéseinek főcéljára: az örökéletre.” A mi a kereszténynek az örökélet, az a buddhistának a Nirvána: az örök üdvösség helye és öröme. „Az istenek is irigyelhetik ilyen üdvözültnak boldog sorsát” — éneklé Buddha egyik verse.

(Folyt. köv.)

Irodalom, művészet.

A magyarországi ág. hitv. ev. egyház 1891—94-iki országos zsinatának története. Irta Thébuzs János. Budapest, 1895. Hornyánszky Viktor kiadása 602 l., 8 r. Ára 5 frt. — Thébuzs János, Zólyom érdemes ev. lelkésze igen értékes könyvvel gyarapította történetirodalmunkat, amidőn megírta egyháza korszakalkotó zsinatának egész lefolyását; megírta pedig a lehető legnagyobb részletességgel és alaposággal, másoldalról, amennyiben maga is egyik tevékeny tagja volt a zsinatnak, egy szem- és fültanu közvetlenségével, élénkséggel és szemléltető erejével, s végül, a mi szintén érezhető a mű minden során, megírta azt egy igaz és hű magyar ember lelkesedésével. Mint előbeszédében írja, már a zsinatra azon szándékkal ment, hogy megírja annak történetét. Jelen volt minden ülésen, a legtöbb bizottságban; az ülésekről pontos és kimerítő jegyzeteket készített. A hol jelen nem lehetett, egy

felkért egyén jegyzeteit használta fel. Ezekből állította elő nagy művét *napló* alakjában, amely azonban jóval felül emelkedik a száraz *diarium* keretén, felül még a *monographiák* megszokott határán is s mint egy rendkívül érdekes *korrajz* tarthat számot a műértők figyelmére. Hogy a szerző maga is korrajzot adni törekedett, mutatja azon körülmény, hogy nemcsak lelkileg beszédek és tettek által, hanem külsőképen is sorra leírja és jellemzi a zsinat atyáit, mintegy ennek a történetnek plasztikusan kidomborodó hőseit. (35—53 l.) A zsinat tagjait találó, markans vonásokkal karakterizálja. Messzetekint, éles szeme a zsinati terem falain is túl néz a nagy nyüzsgő-mozgó városra, az abban történt, s a zsinattal ha csak egy szálon is összefüggő fontosabb eseményekre, az egész magyarhoni ev. egyházban a zsinat tartama alatt végbement s jelentősebb dolgokra, sőt — mintegy kellemes oázisként — vesz időt és alkalmat arra is, hogy felmutassa a zsinat kedélyes oldalát, leírja a zsinati tagok egyes szép kirándulását, minő volt pl. Aszódra és Kis-Kartalra br. Podmanický Gézához (343 sk. l.) stb.

Teszi mindezt azzal az élénkséggel és szemléletességgel, mely munkájának annyira kiváló és megragadó sajátja, hogy azt még a laikus ember is mindvégig érdeklél és feszült figyelemmel olvashatja. — A személyek, szónokok jellemzésében szerző nagy biztosságot, de nem kisebb igazságszeretetet mutat. Nem hagyja elragadtatni magát br. Prónay Dezső kimagasló és a zsinaton szinte tüntetőszerepű adórált alakjától sem. Egyes tulzó kifakadásait hat rozottan nem helyesli. E pártatlanságot gyakorolja a szónokok mindenike, még az ellenszenves tótpártiak irányában is.

Egyetlen hibája ez igazán ritka műnek sok helyt *magyartalan* stylusa, a gyakori szóismétlések és a mondatszerkesztésben nem mindenütt elegendő változatosság. Olvassa el pl. akárki a 9, 10, 17, 122, 134 stb. lapokat, s főleg a nyelvünkbe átszivárgott germanizmusokkal lépten-nyomon találkozni fog.

A nagy mű tartalma egyébként im ez: Mindenekelőtt a zsinat tisztviselőinek sikerült képei. 1. Zsinati előzmények. 2. Készülés a zsinatra. E két rész 1791-től máig in nucleo magában foglalja az ág. ev. egyház történetét. 3. A zsinattartás elhatározása. 4. A zsinat egybehívása. 5. Zsinati követek. Rövid külső, belső jellemzés. 6. A zsinat megnyitása: imák, beszédek, ref. fogadása. 7. Százados emlékünnepek: Szász K. beszéde, Sárkány Sámuel imája, Zelenka Pál prédikációja, br. Vay Miklós, György Elek beszédei stb. Az ismert és a Tóth Sámuel szerkesztette „Százados ünnep”-ben foglalt magasatos jelenetek. 8. A zsinatnak öt ülészaka ülésenként az egyes szónokok híven kivonatolt beszédével a tett indítványokkal és módosításokkal. 9. A prot. vegyes bizottság működése. 10. Függelékül: Javaslat a zsinat tanácskozási és tárgyalási ügyrendjére vonatkozólag. A két prot. egyház közt 1830. május 6-án *kért* és 1833. május 15-én kötött *nagy-geresdi egyesség*, melyeknek közzétételével is hasznos munkát végzett Thébuzs. — Derék történetét ugyanis, mint méltó olvasmányt, ugyanis, mint hiteles forrásművet ajánljuk ismételtelen olvasóink figyelmébe.

Tompa Mihály hátragyott dolgozataira Ferenczi B. könyvkiadó Miskolcon azon okból, hogy a netaláni későbbi előfizetők a nagybecsű munkától elessenek, vagy azt drágábban kénytelenitessanak megvásárolni, az *előfizetési határidőt* ez évi *december hó 15-ig* meghosszabbította. A reliquiák első kötete már sajtó alatt van és legközelebb napvilágot lát. Ezt nyomban követi a második. A két kötet *előfizetési ára 3 frt*, bolti ára jóval magasabb lesz.

Millenniumi történet. Az *Athenaeum* r-társaság kiadásában megjelenő *A magyar nemzet története* című tíz kötetes nagy munkának (millenniumi kiadás) az imént megjelent *45 és 46 füzeteivel* a harmadik kötet („Az Anjouk kora”) folytatása rövid időre megszakítottat a menyiben *47. és 48. füzetek* a félben maradt második kötet („Az Árpádok kora”) folytatását képezik. Az *Athenaeum* r. társaság azonban akként intézkedett, hogy ugy a második, mint a harmadik kötet

rövid pár hónap alatt teljes befejezést nyerjen. Ezekben a második kötethez tartozó füzetekben *Marczali Henrik* egyet. tanár III. Béla uralkodásának és családai összeköttetéseknek ismertetésével veszi fel az Árpád-házi királyok történelmének megszakított fonalát és a következő V fejezetben (III. könyv) Halics elfoglalását és a kereszties hadjáratok történetét ismerteti. A IV. könyv „*A rendi alkotmány kezdete*” címet viseli és Magyarország állami, társadalmi és gazdasági életének új korszakába vezet bennünket, leírva Imre király és Endre herceg életét, valamint a magyar állam területének a Balkán felé terjeszkedését; tüzetesen ismerteti az akkori belső állapotokat, birtokviszonyokat, a rabszolgák helyzetét stb. A következő fejezetek az egyház és az állam közötti viszonyról, II. Endre adományozásairól, a magyar drámairodalom egyik legklasszikusabb alkotásának történelmi alakjáról, Gertrud királyné megöletéséről Bánk bán által, végül a II. Endre alatti kereszties hadjáratok történetéről szólnak. Ez a korszak talán legmozgalmasabb volt hazánk történetében, mert a most már hatalmasan kifejlődött nemzeti öntudat erős ellenállást fejt ki a hatalma delelőjén levő pápaság és az európai idegen áramlat befolyása ellen. Ezekhez a füzetekhez, a melyeknek szövege is igen érdekes, pompásan sikerült műmellékletek vannak csatolva. Így a 47-ik füzethez van csatolva a budai várkapornában őrzött „*Szent István jobbja ereklyetartójának*” bámulatos tökéletességgel előállított fénynyomata és a XIII. század legfontosabb okmányának, melyben „*1290 augusztus 31-én Habsburgi Rudolf Magyarországot fiának Albertnek adományozza*”, — sikerült hasonmása szöveg-olvasással és magyar fordítással. Ennek a nagybecsű okmánynak eredetije tudvalevőleg a bécsi udvari levéltárban őriztetik. A 48-ik füzethez a derzi unitárius templom XIII. századbeli festménye „*Szent László párba*” a *kun vitézzel* — színes másolata van csatolva remek kiállításban. Ugyancsak itt találjuk „*III. Béla és hitvese sírjában talált királyi jelvények*” fényképét a Magyar Nemzeti Muzeumban őrzött eredetiek után. Ezekben a füzetekben is egymást érik a szebbnél szebb szövegek, a melyek közül ki kell emelnünk a legrégebb magyar kodexnek, melyben egyszersmind a legrégebb magyar nyelv emlék a „*Halotti beszéd*” foglaltatik, a *deáki misekönyvnek* kánon előtti képét és annak a lapjának fénynyomatát, melyen az ősrégi naptár augrsztus hava van, már Szent-István magyar király neve napjával. Az egyes füzetek ára 30 kr. Előfizetés negyedévre (12 füzet) 3 frt 60 kr., félévre (24 füzet) 7 frt 20 kr. Kapható minden hazai könyvkereskedésben.

Az Athenaeum Képes-Irodalomtörténetéből megjelent a 36-ik (utolsó előtti) füzet olyan gazdag tartalommal s olyan dus illusztrációval, mely kezdettől fogva nem szűnő érdeklődést kelt e nagy vállalat iránt. A mostani füzetben *Beöthy Zsolt* főszerkesztő befejezi *Jókai Mórról s a forradalom utáni regényirodalomról* az előbbi füzetben megkezdett szép értekezését. A 2-ik cikk egészen *Madáchnak* van szentelve, kinek *Ember Tragédiájáról* — *Alexander Bernát*, ez az eszes és szellemes filozófiai író sok eredetiséggel olyan tanulmányt ír, mely méltó feltűnést fog kelteni. Ugyanő ír a füzetben a *forradalom utáni drámairodalomról* rövidebb összefoglaló cikket. A füzet utolsó cikkét: az 1830—1867. évek közé eső *műfordításról* — *Radó Antal*, maga is jeles műfordító írta. A szövegek közt találjuk *Jókai svábhegyi nyaralójának* s egy *Beöthyhez* írt legújabb levelének mását, mely utóbbi tartalmilag is rendkívül érdekes. A szövegben vannak még *Vas Gereben*, *Degré Alajos*, *Beöthy László*, *P. Szathmári Károly*, *Vadnai Károly*, *Madách Imre*, *Szigeti József*, *Dobsa Lajos*, *Rákosi Jenő*, *Szabó István* arcképei, egy czimkép, s *Madách dolgozószobája*. Külön mellékletekül van a füzethez csatolva *Jókai 1893-iki arcképe* és *Deák Ferencznek* egy nagyérdékű, *Zichy Antalhoz* intézett eddigi kiadatlan levelének egyik hasonmása. — A három év óta folyó nagy vállalatból már csak egy füzet van hátra, melyben még egy cikk s a két kötethez tartozó képjegyzékek, név- és tárgymutató czimlapok s az előszó lesznek két érdekes kézirati melléklettel.

A Szalay—Baróti-féle „Magyar Nemzet Története”-ből a Wodianer-cég e nagydíszű millenniumi kiadványából a szokott pontossággal megjelent a 26-ik füzet, mely I. Ulászló uralkodását és Hunyady János kormányzóságát tárgyalja. — Mindkét fejezet az elhunyt Szalay József tollából eredt, de Baróti Lajos megtette rajtuk mindama változtatásokat és bővítéseket, melyeket az újabb történeti kutatások magukkal hoztak. A füzet illusztráció részének élén egy gyönyörű kettős műlap áll, mely pompás színes lenyomatban mutatja *Wagner Sándor* híres festményét: „*Mátyás király legyőzi Holubárt*.” A reprodukció valóbn művészi értékű és bár-

mely külföldi munkában is méltán csodálatot keltene. A szöveghe nyomott illusztrációk is egytől-egyig érdekesek. Ott van pl. Erzsébet királyné arcképe, a bécsi cs. udv. muzeum egy XVI. századbeli festménye nyomán, ott van a várnai csatátér és egy várna-melletti török szent sir, melyet a füzet Wangenheim B. várnai német alkonzul vázlati felvétele után közöl, ott van a várnai csata tervrajza. III. Frigyes császár egy medallion-képe, számos érem stb. Így ez a füzet is minden tekintetben kielégíti a nagy munkához kötött várakozásokat. A Szalai-Baróti féle történet füzetenként 30 kr-ával kapható a Lampel R. (Wodianer F. és fiai) könyvkiadó cégénél Budapest Andrászi ut 21. amely igen jutányosan szállítja a műhöz készült remek kivitelű bekötési táblákat is. A füzet képei következők:

I. Ulászló király arany pénze. Caesarini Julián emlékére és aláírása. I. Ulászló pecsétje. I. Ulászló király aláírása. A várnai csatátér (eredeti fényképről). I. Ulászló ezüstpénze. Ezüstpénz a kormány szünet idejéből. III. Frigyes császár.

A Magyar Nemzet Történetéből, Szalai József és Baróti Lajos kitűnő munkájából, most kaptuk a 27-ik füzetet mely folytatólag tárgyalja Hunyadi János korát, szólva a kormányzatról, majd a nagy hősnőlcz éves kormányzóságáról, végül V. László uralkodásának öt esztendejéről. A füzethez csatolt műmelléklet Székely Bertalan „Nándorfehérvár alatt” című gyönyörű freskóját ábrázolja, mely tudvalevőleg a pécsi székesegyház legfőbb ékessége. A többi között kiemeljük a következőket: V. László arcképét, melynek eredetijét a bécsi udvari muzeumban őrzik, Konstantinápoly látképét egy 1493-ban megjelent mű nyomán, II. Mohamed szultán arcképét, egykoru éremről — Nándorfehérvár látképét, egy XVI. századbeli metszet után, Kapistrán János arcképét, Vivarini olajfestménye után. Arany pénz Hunyadi János kormányzósága idejéből. (Vezerle: Érm. Tábláiról.) Hunyadi János aláírása. A Rigómezei csata (Kupelwieser L. nyomán.) Ezüstpénz Hunyadi János kormányzósága idejéből. (Vezerle: Érm. tábláiról.) Hunyadi János megbővített címere. (Oszták Magyar monarchia irásban és képen. III. köt. Konstantinápoly Scheidel „Lieber Cronicarum” című, 1493-ban megjelent művéből.) II. Mohamed. (Nagy érem a szultán arcképével.)

A munkát mely a legnagyobb pontossággal és a lehető leggyorsabban halad befejezése felé, ismételve a legmelegebben ajánljuk, egy füzet ára 30 kr. Megrendelhető Lampel R. (Wodianer G. és fiai) udv. könyvkereskedés Bpest Andrászi ut 21 szám.

A téli tárlatot november 24-én nyitották meg a közönség számára.

Dumas Sándor a nagy francia író meghalt.

Barthélemy-Saint-Hilaire, volt francia külügyminiszter, s 1840-ben rövid ideig min. elnök f. hó 24-én Párisban meghalt. Tudós akadémikus és kimagasló jellem volt. Nagy munkásságot fejtett ki a Szezi csatorna létrehozásában is. 1805-ben született, s így már 90 éves volt, de teremtő- és munkaereje mindvégig megmaradt.

Értesítés és kérs. Az érdeklődőkkel tudatom, hogy a Csánki Benjámint „Templomai Beszédék” című műve ez év végéig mindenestre megfog jelenni. Az előfizetési határidőt dec. 15-ig meghosszabbítottam, odáig 150 frt-ával elfogadom a megrendetést. A bolti ár magasabb lesz.

A Cs. B. egyh. beszédeit ismételve is ajánlom lelkészársaim nagybecsű figyelmébe. Ezen beszédek — úgy szólván — előttem születtek. Tanuja voltam, hogy milyen lelkiismeretes gond, mennyi kutatás, buvárkodás, komoly tanulmányozás előzte meg mindeniket. Cs. B.-nak nem — mint sokaknál — kész egyházi beszédek: hanem csak a „Biblia” és pedig a magyar, görög és zsidó biblia, továbbá a legelsőrangú hazai és külföldi theologusoknak kommentárjai, tudós fejtegetései és végre saját böismeretei, széles olvasottsága és Isten áldotta inspirációja voltak forrásai, melyekből műveit merítette s ezért már eredetileg is, a vallás, a tudomány és a költészet a leggyönyörűbb harmoniában olvadtak össze azokban, most pedig, több mint 40 napon keresztül tartó izzó munkával ismét új meg új revízió alá vetette mindeniket s némelyik szinte egészen újjá lett az ő gondos kezének simítása alatt.

Csánki Benjámintól széles körben tudva van, hogy az elmúlt évben nagy beteg volt. Istennek hála, a jószívű embereknek pedig, kik segítségére siettek: köszönet! — egészségét már egészen visszanyerte. Vajha midőn szolgálatát ismét megkezdí: szellemi muokájának némi anyagi hasznát láthatná!

Kiváló mély tisztelettel

Kunhegyesen, 1895. november 24-én.

Rácz Miklós.

Országgyűlés.

Nov. 27.

Elnök: Szilágyi Dezső.

Jegyzők: Illyés Bálint, Eszterházy K. gróf, Molnár A.

Kormány-résről: Bánffy br., Lukács L. Darányi I.

Mult ülés jegyzőkönyve felolvasása és hitelesítése után

Elnök: bemutatja a Nopcsa Elek br. intendáns egy évre ismét kineveztetéséről szóló belügym. átiratot s Nopcsa kérvényét egy évi új szabadságoltatás iránt.

A ház megadja.

Várady K. konstatálja, hogy érveit senki sem cáfolta meg. A „néppárt” és a szabadelvű párt mindkettő ultramontán, egyik az egyházpolitika, másik a közjog terén. Csatlakozik Pongrácz gróf határozati javaslatához, s kéri saját hat. javaslata elfogadását. (Tetszés bal- és szélsőbaloldalon.)

Lukács pénzügymin. Horánszky ellen védi a költségvetés realizását. Horánszky követelését nevezi irreálisnak. — Kossuth Ferenc, Deéssy Z. s Ugron beszédeivel foglalkozik a regále megváltás és a vasiparral szemben követett állami gazdálkodást illetőleg. Apponyinak feleli, hogy az ország fogyasztási adóügyi önrendelkezési joga megvan. A keresk. szerződések majd csak megújításkor az ország érdekeinek megfelelőleg kell szabályozni. Az örlési engedély revíziójára a kormány hajlandó. Önálló bankot nem kíván, csak folytonos méltánylattal legyen a bank Magyarország érdekeire, s intézményeiben kifejezésre jusson Magyarország önállósága; támogassa a kormányt a valutarendezésben. Védi a kormányt ígéretei beváltásában; ha nem teheti azért van, mert csak egy kézzel dolgozhat, a másikkal védenie kell magát az ellenzék vehemens támadásai ellen. Kéri a költségvetés elfogadását. (Zajos helyeslés és éljenzés jobboldalon.)

Sima F. Az előadó azon állítása ellen, hogy az ellenzék a parlament tekintélyét sülyesíti, hivatkozik a kormány párt egyik vezérfőnöknek 1872-ben Lónyay ellen intézett támadására; ellenkezőleg nem olyan kiméletlen, mint lennie kellene. (Helyeslés szélsőbalon.)

Elnök: Az interpellációkra adandó válaszokra áttérést javasolja. (Nagy zaj és ellenmondás a bal- és szélsőbalon.)

Ugron G. elni akar a zárszó jogával.

Elnök: Fgyelmeztet hat interpellációra adandó válaszra és egy új interpellációra. A szót Ugronnak megadja.

Ugron G. A parlamentárizmus nivójának megőrzéséért nem akar foglalkozni a kormányzóknok beszédjével, csak a pénzügyminisztert cáfolja az előbbi védelmét döntögetve. A költségvetést nem fogadja el. (Zajos helyeslés balfelől.)

Pongrácz K. gróf: Nyitrán a választói lajstromból kihagyták, de a kormánypártot vizsgálta, hogy Budapesten is van választói joga.

Elnök: Zárszóra jogosultak sora kimerítve, következik Horánszky, Ugron, Helfy hat. javaslata felett a szavazás.

A többség a költségvetést általánosságban elfogadja, s szünet után elveti Sima, Várady, Pongrácz határozati javaslatát.

Wlassics Gy. Madarász interpellációjára — a vallásfelekezetek iskolában a magyar nyelv hanyatlására vonatkozó statisztikai adatokat kinyomatja. Madarász tudomásul veszi. Ugyazint a miskolci iskolára vonatkozót is.

Bánffy Tibádnak válaszolja, hogy az autonóm törvényben hibásan áll a horvát-magyar polgárság, jövőre, hogy ilyen ne történjék, intézkedett; most azonban a horvát-magyar jó viszonyra tekintettel (!) nem látja szükségesnek intézkedni.

Tibád a válasz első részét tudomásul veszi, az utolsót — nem. Hírellek a társaságokban és sajtóban, hogy a miniszterelnök Szilágyi Dezsőt lesz. Kéri Szilágyi Dezsőt: álljon élükre és ne engedje, hogy az ezredéves ünnepet ezekkel a miniszterekkel s ezzel a kormánnyal torzítsák el. (Zajos helyeslés bal- és szélsőbalról; ellenmondás jobbfelől.)

A ház többsége a választ tudomásul veszi.

Dániel E. Szalayt megnyugtatta a hamisított osztrák borok beözönlése elleo tett lépésével.

Szalay a választ tudomásul veszi

Darányi I. válaszol Vajaynak a mezei munkások érdekei kielégítését s az örlési engedély ellen elkövethető visszaélések megállítását ígérve.

Vajay és a ház tudomásul veszi.

Darányi I. Molnár Józsiást megnyugtatta a sertésvesz megállítására tekintetében tett komoly intézkedéseivel, Molnár Józsiás a választ a ház helyeslése közt tudomásul vette.

Elnök: Az idő előrehaladottsága miatt Ivánka interpellációja a holnapi ülés végére marad. Az ülést 2 óra 10 perckor berekeszti.

Nov. 28.

Elnök: Szilágyi Dezső.

Jegyzők: Illyés Bálint, Molnár A., Eszterházy K.

Kormány-résről: Bánffy Dezső, Lukács L., Jósika S.

Elnök: Az ülést megnyitja; a mult ülés jegyzőkönyvét felolvassák s hitelesítik.

A költségvetés részletes tárgyalásánál:

A királyi udvartartás tétele:

Bánó J.: Nines magyar udvartartás. A millenniumra kell, hogy legyen. A min. elnök rendezze a kérdést. (Zajos helyeslés.) A tételt megszavazza.

Bánffy br. miniszterelnök: A külső udvartartás kérdése — nem fog az év letelni, már megoldva lesz. (Tetszés jobbfelől.)

Nánássy Ö. Szintén követeli a külön udvartartást. A tételt megszavazza.

Ugron G. A magyar kir. udvartartás, az állam különállásának bizonyítéka, melyről a kir. ház tagjainak is meg kell győzödni, kik a magyar trón várományosai, kiknek születési, házassági stb. aktusa kell hogy itt nyilvántartassék. Elfogadja a tételt, de határozati javaslatot nyújt be:

„A képviselőház utasítja a kormányt, hogy a m. kir. udvartartás szervezéséről és hatásköréről terjeszzen elő törvényjavaslatot.” (Zajos éljenzés a bal- és szélsőbaloldalon.)

Apponyi A.: A min. eln. célja a magyar udvartartás felől tett ígéreteknek s az 1867. XII. törvényeknek nem felel meg. Inkább hagyják jobb időkre, mint egy fiók-üzlettel intezték el a magyar udvartartás kérdését. (Zajos éljenzés és taps a bal- és szélsőbaloldalon.)

Polónyi G. A marsall-bíráskodásra mily befolyást gyakorol a kormány?

Bánffy D. Ily nagy jelentőségű kérdésben, ily egyszerűen ide dobva nem válaszolhat. Majd máskor válaszol. Ismétli a fennebb mondottakat. Ugron G. határozati javaslatának mellőzését kéri.

Elnök: A tétel megszavaztatik, Ugron Gábort, mint a ki határozati javaslatot nyújtott be, zárszó illeti.

Ugron G. A miniszterelnök közjogi ismereteinek hiányosságával foglalkozik. A magyar kir. udvartartásban oly intézmény kell mely a m. kir. udvar fénye- és tekintélyének megfelelően. Kéri hat. javaslata elfogadását. (Zajos tetszés bal- és szélsőbalon.)

A többség Ugron hat. javaslatát mellőzi. (Nagy zaj. Hoch! kiáltások bal- és szélsőbalon.)

A kabinetiroda tétele:

Beöthy A. a tételt nem fogadja el.

Polónyi G. ismét a marsall-kérdéssel szoritja Bánffyt.

Eötvös K.: A min. elnök azon kijelentésével szemben, hogy az udvartartás rendezése — a korona joga hivatkozik korábbi törvényeinkre, melyek világosan a törvényhozás jogába helyezik. A korona tanácsosai, ha megszegték a törvényt, abból jogot nem formálhatnak. Kéri a min. elnököt, hogy vonja vissza állítását, mert tekintélyének csorbulása sohasem olyan nagy baj, mintha a házban oly törvénysértő nyilatkozatok büntetlenül elhangzanak. (Helyeslés a szélsőbalon.)

Nánássy: A kabinet-iroda magyar országyát a felség személye körüli min. alá kell helyezni. A tételt nem fogadja el.

5 pernyi szünet után:

Herváth Gy.: Kérhözhatja a koronának a politikába bevonását. A tételt elfogadja.

Bánffy D.: Visszautasítja Eötvös és Horváth rendreutasítását. Esetleg törvényhozási uton is rendezhetőnek tartja a kérdést. Öt felmagyarozták.

Horánszky: A min. eln.-kel polemizál. Elfogadja.

Endrey Gy.: Nem fogadja el a tételt.

Asbóth J. Ugron szintén nem fogadja el.

Elnök: a vitát holnapra halasztja.

Ivánka O.: interpellációt intéz a keresk. miniszterhez a vidéki malomiparnak a milleniumi kiállításra részvétele iránt.

Dániel E.: keresk. min. megnyugtató választást — tudomásul vették.

Ülés vége 1 ó. 55 percor.

Táviratok.

(Az „Óralló” eredeti távirata.)

Országgyűlés.

Budapest, nov. 29

Ülés kezdete délelőtt tíz órakor.

Elnök; Szilágyi Dezső.

A képviselőház mai ülésén folytatták a költségtérítési apróbb tételéről fölötti vitát.

A kabinetirodának a magyar minisztérium alá való helyezése tárgyában beadott indítványt, mely már a képviselőház tegnapi ülésében került szóba, ma tovább tárgyalták.

Jósi k a Samu báró, a király személye körüli miniszter vette védelmébe a kabinetirodát, bizonyítgatva, hogy az mai rendszerében tovább is fennmaradhat. — Sérémet nem lát, mivel minden ügy a miniszterek kezén megyen keresztül és a kabinetiroda csak a kormány utánjárására és revíziója mellett jár el. (Éljenezs jobbról.)

Pázmány Dezső fölörölja mindama közjogi sérelmeket, melyeket a kabinetiroda eddig elkövetett, ezért nem szavazhatja meg a tételt.

Szavazásnál a többség a kabinetiroda költségvetési tételét általánosságban elfogadja.

A részleges tárgyalásoknál **Bartók Lajos** hat. javaslatot nyújt be az iránt, hogy az országgyűlési beszédek a hivatalos lapban szövegük közzé tételének. Határozati javaslat hosszabb beszédben ajánlja elfogadására.

Polónyi Géza nagy hatással rámutat Tisza Kálmán egykori kulissza-politikájára, mikor ugyanis a r. kath. püspököket akarta felhasználni arra, hogy Roma segítségével az országgyűlési függetlenségi pártot megsemmisítsék. A Tisza-politika pedig most frontot változtatott és a füg. párttal akarja a püspököket önkre tenni. Határozati javaslatot nyújt be az általános választási jog a titkos szavazás és aközségen, kénti választásra vonatkozólag. (Éljenezs balról.)

Holló Lajos a magyar parlamenti viszonyok elfajulását festi. Ő is határozati javaslatot ad be, hogy az országgyűlési képviselő ne lehessenek részvény társaságok tagjai, ne kaphassanak vicinális vsutakra engedélyt, ne lehessenek állami hivatalnokok. (Éljenezs és taps a bal és szélsőbaloldalon.)

Bánffy Dezső báró miniszterelnök a jobboldal éljenezse és a bal és szélsőbaloldali kunyaczaja közben egyszerűen sorban kijelentette, hogy a határozati javaslatok egyiket sem tagadhatja el.

A via további folyamán **Gullner Gyul.** beszéde alatt, **Andreánszky Gábor** báró **Perczel Dezső** belügyminiszternek odakiáltotta:

— A miniszter ur tudja a választási hamisításokat, de letagadja.

— Szemtelenség! — kiálotta vissza **Perczel**.

Az ellenzék zajosan követelte a magáról mefeledkezett miniszter rendreutasítását; elnök perczekig csenget, de nem tud szóhoz jutni a nagy zaj közepette.

Ivánka Oszkar a házszabályokhoz szól és követeli **Perczel** rendreutasítását.

Perczel Dezső kijelenti, hogy bárha miniszter is joga van magát megvédelmezni az inzultációk ellen, beismeri, hogy a »szemtelenség« szót mondotta, miért is férfiasan bocsánatot kér.

Szilágyi Dezső elnök az ellenzék zajos tetszése közben, úgy **Andreánszkyt**, mint **Perczel** belügyminisztert rendreutasítja.

Ülés vége délután 2 órakor.

Ujdonságok.

A **gyermkek vallására** vonatkozó törvény a debreceni házasságkötéseknél még eddig a róm. kath. vallás előnyére ütött ki. A vegyesházasságra lépő felek ugyanis több esetben egyeznek meg, hogy minden gyermekeik a róm. kath. vallást kövessék, mint ellenkezőleg. Ha ezen megegyezés önkéntes: nincs, — nem lehet szó ellene. Ha a gyermekeik a másik fél vallására átengedő jegyes magában saját hitét oly gyengének találta, vagy a hitszerinti életet oly kevés becsben részesítette, hogy az ő egyházának hite helyett jobb és üdvözítőbb hitet akar adni gyermekeinek, — sajnálva az ő hitéletének iránytalanságát, s üdvözési erőtlenségét: jóakarattal gyermekei vallásának irányzásánál talán nem vonhatnók kétségbe; de ha tekintetbe vesszük azt, hogy nem vezethet helyesen az, ki magát sem tudta irányozni: — azt kell mondanunk, hogy nem a születendő gyermekek üdvéért való erős buzgóság vezeti az ilyen jegyest még nem is született gyermekei elajándékozó meghatározásában, hanem az akárminő érdek-követelte házasság minél előbb megkötése iránti vágyakozás. Aztán a reverszálisok kiállítására igen hatásos azon új mód, mely Debrecenbe behozatott, hogy a róm. kath. jegyesektől megtagadva a feloldozást és az üdvözít. kegyesek kiszolgáltatását, de annál gazdagabb rettentést adva a sáttánnal találkozásal fenyegető — róm. kath. lelkész: kényszerítő hatalmat gyakorol a kezéigébe eső házassulandóra, hogy a gyermekek vallásának meghatározásánál a jegyesek önkéntes megegyezését a róm. kath. egyház javára kényszerítse.

Távlovgalást terveznek a millenniumra Bécs és Budapest között. A terv kivitele is nagyon érdekesnek ígérkezik, mert a körülbelül 30 órai gyorslovgalást igénylő verseny **nemzetközi** leendő; tehát mindeddigi lovgalóversenyénél többféle nemzet legjobb lovgalóinak részvétét fogja felidézni.

A **millennium** iránt való kedvező királyi érdeklődésre vall a király által már állítólag elrendelt az az ünnepség, melylyel a **királyi palota zárkövének** betétele járna június 2-án személyesen ő felsége által, — a kormány, az ország méltóságai s az orsz. gyűlés mindkét háza stb. jelenlétében.

Sepsi-Szentgyörgyön azon szomorú eset történt, hogy az övönöképző intézetben bedőlt egy szin, s a romjai alá temetett néhány — a vihar elől épen oda menekült növendék, kik közül többen súlyosan megsérültek, sőt egy meg is halt. Ugyancsak pusztító bóra-vihar dühöngött a **Fiume-szentpéteri** és a **Fiumebukkari** vasutvonalon, mely tehervonatot döntött fel, s a vonatszemélyzet közül többen megsérültek. A vonatközlekedés fenakadt.

A **budapesti kőművesek** vasárnap, nov. 24-én tartott gyűlésükben határozott állást foglaltak a **hazafias és nemzeti** irány mellett, s az internacionálisták ellen. Ezen megnyilatkozása a nemzeti érzésnek a mily becsületére válik a kőműves munkásoknak, épen annyira megbecsülendő részünkről, mert azt bizonyítja, hogy a magyar haza a hazátlan internacionálisták ellenében a munkás szívekben is él azon fenséges tudat által, hogy ez a haza nekik is az a szentföld, a melyen „élünk s halunk kell.”

A **kolozsvári eküdtssék** nov. 26-án mondott ítéletet **Albini Liviusz** fölött, ki a „Tribuná”-ban egy izgatató verset adott ki. Albinit 200 frt pénzbüntetésre ítélték.

Természetrajzi ritkaság számba megy az a **teknősbéka**, melyet a new-yerseyi tengerparton aug. 2-án fogtak. Sulya: 875 klg; hát-paizs hosszúsága; 2 m. 90 cm., szélessége 1 m. 65 cm. volt.

Divatkutya, mely szalon és sétakocsizás-képes lesz a jövő évben: — a **norvég-kutya**. A nagyfotosságu megállapodást **Brighthon** város hölgyei határozták el; de határozatuk nem ment minden befolyástól, sőt azt mondják, hogy maga az angol királyné kíséretében láttak ilyen kutyákat, miket **Battenberg** hercegnő ajándékozott neki; s e méltatás által lett a norvég-kutya „fashionable”. A Lady-k hazájában is vannak a nőknek — divat-bogarai!

A **svedő-sztrájk** ellenében milyen összetartás nyilatkozik a nyomdatulajdonosokban, mutatja azon páratlan eset, hogy a „Pester Lloyd”-ot, melynél egyetlen svedő sem maradt meg, csakhogy — habár kicsinyített terjedelemben — megjelenhessen: november 26-án nyolc nyomdatulajdonos szedte ki.

A **cár élete**, nov. 25-én sétakocsizás alkalmával, egy zenekar játékatól megijedt lovai elragadván, veszélyben forgott. A közönség a baleset okát kételylyel fogadta, s hajlandó volt a cár életveszélyét merényletnek tulajdonítani.

Pap a börtönben. Megdöbbenően szenzációs ujdonságot közöl velünk egyik felvidéki levelezőnk. G. B. volt református papot, ki hivataláról különben már előzetesen lemondott s teljes elzúllásnak indult, lopás, sikkasztás és csalás miatt elfogták, illetve maga jelentette föl magát a k... i kir. törvényszéknél s most ennek a börtönében várja, hogy sorsa beteljesedjék. Anyja, neje s kis gyermekei az asszony pap-testvére mellett húzódtak meg. Az egy évtizeddel ezelőtt még virágzó, közkedvelt, szépen képzett, sokat ígérő ifjú — ma semmivé lett ugyszólván aggastyánt, az ital tette tönkre. A mult évben egyháza építkezésére felvett pénzzel a szomszédos városka zugkorcsmaiban mulatott söpredék népséggel, míg tartott a néhány száz forintból; akkor kegyelemből s családjára való tekintetből futni engedték — most maga kérte magára a földi igazságszolgáltatás sújtó kezét. Szánalom és irtózat fogja el az embert, ha a nyomorult tévedőre, kimondhatlan részvét, ha ártatlan, szerencsétlen övéire gondolunk!...

A **„salvus conductus”** magyarázatát adja a **Takács Zoltán**-féle bünperben szereplő **Berecz Ede** részére kiadott szabad jövet-menet biztosító levél felett támasztott kételyek eloszlátása végett dr. **Rónay Sándor** budapesti albiró, azt mondván, hogy az ilyen ügy van szabályozva az 1871: XXVI. törvénycikk 13, 14-ik §§-aiban.

Jöléssi Chászár Károlyt, ki **Deutsch** Lajost agyonlötötte, a btkv 279. szakaszába ütköző **szándékos emberölés büntette miatt** a budapesti kir. törvényszék vizsgálati fogságának fentartása mellett vád alá helyezte.

A **perei ördög**. Abauj-szántói levelezőnk írja a következő tréfás, de igaz történetet: Van Perén (Abaujmegyében) egy jómódu parasztagzda család, melynek tagjai pár év óta mint a ki- és befordított ködment, úgy változtatgatják s cserberélgetik vallásukat, s most már mindnyájan „az egyedül üdvözítő” egyházba tartoznak. Egy idő óta e család tagjai reggel és este rémülve vették észre, hogy a házukban szegre akasztott tányérok „maguktól” csörömpölnek, az asztal felfordul a székek mozognak és ugrálnak, közbe-közbe kisebb és nagyobb kavicsdarabok repülnek és hullanak majd az asztalra, majd a székekre, majd a siffonra és egyéb butorokra. Ennek már fele se tréfa!... Ijedten szaladnak ki az utcára, fellármázzák az egész falut s csakhamar összefutnak a szomszédok, komák és barátok s betelik a ház kíváncsi vendégekkel. A bíró öröket állít be a házba, megjelennek a csendőrök is, örködnek s strázsálnak éjjel-nappal. S ime uramfia! az eset újra ismétlődik. A jelenlevők remegve hányják magukra a keresztet, ijedten hagyják el a házat, hirdetve mindenfelé, hogy „az ördög költözött a házba azért, mivel a háziak elhagyták vallásukat.” Csak a háznál szolgáló egy 14 éves leánynak volt bátorsága a házban megmaradni. — A gazda neje elutazott Máramaros-Szigetre, tanácsot kérni az ott lakó „tudós asszony”-tól! A gazda meg bejött Szántóra fölkeráni a gör. kat. és r. kath. papokat, hogy menjenek ki s füstöljék ki a házból az ördögöt. A rémes eset hire elter-

jedt mindenfelé s kivált az együgyűbb emberek körében óriási izgatottságot okozott. Szántóról a „sz.-rózsafüzér egylet több szent asszonyai a kíváncsiságtól égve kocsióra ültek s hosszú olvasóval a nyakukban meglátogatták a hirhadt házat, morzsolgatták az olvasót, elmondtak sok „hiszekegyeket és ave Máriákat, de ez a t. c. ördögöt a legkevésbé sem szenirozta, mert a fenti titkos események csak úgy ismétlődtek, mint azelőtt, s hazajöve a sz. asszonyok is tanubizonyságot tettek a felől, hogy a borzalmas esemény csakugyan megtörtént.

Megerkeztek ezután a pap urak is s keresztvetés és imádsággal igyekeztek kihajtani az ördögöt. Tömjénfűsttel, szentelt vízzel füstölgették-locsolgatták a házat és annak táját. De a csörgés, kavics hullás ezután is ismétlődött, míg a káplán ügyes szeme megakadt a cselédlányon, a ki egész észrevétlen, ott mellett balkezével dobálta a kavicsokat a tányérok s butorokra. Mire a bíró s csendőrök elfogák a tréfás lánykát s bebisérték Szántó város börtönébe. És azóta az ördögök már Perén sem kísértének. Mindjárt vége lett ezzel itt a borzalmas történetnek. Finita la comedia! Ine századunk végével ilyen fura események mennek végbe még minálunk. Népvétele! mikor jön el mi hozzánk is a te országod?!

Politikai szemle.

Belföld.

Előkészületek a mozgósításhoz. A honvédelmi miniszter a népfőlköli kerületek parancsnokságaihoz rendeletet intézett, melyben elrendeli, hogy a népfőlköli csapatok által a háboruba elviendő nyomtatványok, lajstromok, jegyzőkönyvek stb. azonnal beszereztesse, hol már megvannak és hiányosak volnának, úgy azok multhatatlanul kiegészítsenek és e parancs teljesítéséről szóló jelentést a felsőbb parancsnoknak azonnal megtegyék.

A képviselőház feloszlata és egy új téli választásra vonatkozó hírek nagy elterjedésre, s különböző megjegyzésekkel kísérve hirtelre is találtak, előre már méltán reszketést keltve a különösen téli kellemetlenségektől fázó választó közönségben is, mely csak nemrég próbálta be a téli választás különösen egészségügyi hátrányait. Az elterjedt hír cáfolását maga Bánffy br. min. elnök adta, azzal a minden oldalon kedvezően fogadott szóadással is erősített kijelentésével, hogy nincs szándékában a képv. ház feloszlata. Ez a jobb hangulat is befolyással lehetett a költségvetési vita gyorsabb befejezésére. Na meg az „Egyetértés” tréfás igazmondása szerint az a gonosz szedő-sztrájk, mely miatt nem lehet azokat a hosszú, csillogó ékesszólási remekeket kinyomatni, hogy olvashassák otthon a választók, s elmondhassák nagy bámulatukban: Nincs több oly szavazat, mint a mi nagyságos képviselő urunké, nem is kell nekünk más jövőre se — mint ü.

A nemzeti párt szaporodik. Tibád Antal volt belügymin. államtitkár határozottan a nemzeti pártba lépett; Károlyi István grófról pedig hírlik, hogy belép. Nem lehet megütközni azon, hogy bukott államférfiak és olygarkhák a nemzeti pártba lépnek. Ezek élv- és társadalmi testvéreiket találják ott, amazok bukott remények teljesülését várják attól a párttól, mely a 67-es alap iránti hűséget, még a jelenlegi kormánytól is feljebb licitálja. Ők a mai helyzetben azok a dii minorum gentium, kik az Olympot rövid időn hatalmukba gondolják ejtethni, s markukban a 67-es alap az a szikla, mit a vagyon, tehetség, na meg jó adag születési, társadalmi kiváltság és klerikalizmus, tüntető loyaltás egymásra rakott magas hegyeiről az égbe hajigálnak.

Piszok harca a felvilágosodott állam törvénye ellen. Ezzel a jellemző elnevezéssel lehet illetni azt a harcot, melyet a hece-papok az által folytatnak a polgári házasság diszkreditálására, hogy az általok befolyásolt vakhítű népet arra bírják, hogy életük legfontosabb aktusára, a kölcsönösen boldogító szívvizonyukat törvényesítő polgári házasságkötő előtt: *piszkos ruhában jelenjenek meg*, amint az ilyeneket napról-napra örömmel regisztrálják az

ultramontánságban utazó fővárosi lapok. **S** az aztán a jellemző, hogy az ilyenek miatt netalán sérelmet érző s indulatba jövő állami anyakönyvvezetőket ők vádolják sértéssel, s panaszzolják be a belügyminiszteriumnál. És várják kíváncsian, „mit csinál velök a belügyminiszter.” De hát mi is várjuk... mikor és miként mondja már ki az állam törvénye ellen bujtatók ellen: „Quousque tandem? ... patent portae proficiscere... Mert — úgy tartjuk, hogy az ilyenek ellenében is áll az a dekrétum, mely az állam békéjének fentartását teszi kötelességévé Opimius konzulnak. Azt pedig még az indolencia sem mondhatja, hogy az állam iránti tiszteletet mozdítja elő — a törvények ellen intézett gúnyos izgatás; s a legelbizakodóbb biztosság érzetében sem mondhatja el egy államférfiu is, hogy a mi történik a „néppárt” részéről: mindaz igen jól van!

A vallás szabad gyakorlásáról szóló törvényt is szentesítette a király. Ezzel be van végezve az 1895-dik év egyházpolitikai nagy törvényalkotása.

Gulyás Gábor, Szokolovssky Elemér, Szavary Antal, ez a három magyar munkás, mint géplakatosok az államvasutak zágrábi üzletvezetőségénél voltak azok a derék bátor emberek, akik a Frank Vladimir és Frank János által avégett vezetett csöcselék, hogy a magyar zászlót az államvasutaknál felállított diadalívről letépjék, — megugrátták, s a diszruhás-kardos vezetőket tudvalevőleg úgy helybenhagyták, hogy a magyarellenés vállalkozás szegyetlenjes kimenetelére sokáig megfognak emlékezni. Az államügyész indítványára e magyar munkások vád alá helyeztetek súlyos testisítés címén. A tárgyalás a zágrábi magyarok nagy érdeklődése mellett megtörtént. Beismerték vádoltak, hogy igenis a tudvalevő zászlóvédelem alkalmával valakiket megverték; de hogy a Frank-testvérek voltak-e azok — nem tudják. A törvényszék Szemanovics dr. védbeszéde meghallgatása után **vádoltakat felmentette**, mert a vádeselekményt — a Frankfiuk megverését vádoltak által, nem látta bebizonyítottnak. Az ügyész semmiségi panaszszal élt; a magyar államvasuti tisztviselők pedig gratuláltak a felmentett vádoltaknak, s úgy hiszik a derék védőügyvédnek is.

Tomics Miklós szabadkai irnokot nemzetiség elleni izgatásban, melyet a Zasztavában megjelent cikkével követett el: — egyhangulag vétkesen mondta ki a szegedi esküdtszék; a törvényszék pedig ennek alapján egy évi fogházra s 500 frt pénzbírságra ítélte.

Képviseleti saúnet tárgyában, mely a vármegyei tisztújítások által szükséges — tesz — hirszerint — a kormány előterjesztést a háznak. Ez a szünet az indemity törvényjavaslat letárgyalása után körülbelül dec. 15-én venné kezdetét, s tartana január elejéig.

Külföld.

A cár elrendelte a fekete- és északtengeri hajóraj kiegészítését és pedig a hajóhad szaporítására fektetett nagy fontossággal megparancsolta, hogy az esetben, ha az orosz hajógyárak nem volnának képesek a kívánt hajókat előállítani: — a szükséges hajókat **az amerikai hajógyárakban kell megrendelni.**

A török birodalom viszonyai javulás helyett méginkább bonyolódnak. Az atheni török követ — ugyanis — parancsot kapott, hogy haladéktalanul térje vissza Konstantinápolyba. E váratlan intézkedés aligha jelent mást, mint azt, hogy a porta zavarosában a görög királyság is hálót vetett; s a krétai mozgólódások ezzel állanak összefüggésben. Erre látszik mutatni az a 60,000 drb Lebel-fegyver vásárlás is, melyet a görög kormány a francia köztársaság kimustrált Lebel-fegyvereiből tesz, melyre nézve tárgyalások folynak, s legközelebb a szállítás is megtörténik.

Bourgeois francia miniszterelnök úgy lát-szik komolyan hozzá lát a tisztogatáshoz. Az általa beterjesztett összeférhetetlenségről szóló javaslat olyan szigorú, hogy a többi parlamentaris országban is csak hasonlók vannak, de ilyen szigorúak sehol.

A javaslat kimondja, hogy nem lehet a törvényhozótestületnek, tehát sem a képviselőháznak, sem a szenátusnak tagja az, a ki olyan

pénzintézetnél igazgató vagy igazgatósági tag, a melynél ezeket a funkcionáriusokat az állam nevezi ki. Nem lehet továbbá törvényhozó, a ki tulajdonosa, igazgatója, igazgatósági tagja, gerans, vagy cenzor olyan pénzintézetnél vagy iparvállalatnál, a melyet az állam szubvencionál. Sem pedig az, a ki az állammal vállalkozói vagy szállítói viszonyban áll.

Ezeknek nyolc nappal a képviselőválasztás után választaniok kell a mandátumuk és állásuk közt, ellenkező esetben elvesztik a mandátumukat. Azoknak a képviselőknek és szenátoroknak azonban, a kik már most is ilyen állásokat töltenek be, két hónappal a törvény kihirdetése után kell választaniok a mandátum és az állásuk közt, másképp szintén elvesztik mandátumukat.

Hat hónaptól két évig tartó fogházzal és politikai jogaik elvesztésével büntetnek azok a szenátorok és képviselők, a kik mandátumuk tartama alatt akár nyíltan, akár titokban résztvesznek olyan érdekszövetkezetben, a mely azért alakult, hogy egy olyan intézetnek, a mely az államtól kizárólagos concessziót kapott, lehetővé tegye hitelpapírok ki ocsátását.

Közgazdaság.

Sztrájk van Budapesten s a modern kor legfontosabb munka — a sajtó terén szüntették be a betűszedő sajtómunkások a munkát. Béremelés a sztrájk célja. A „Hazánk” „Sztrájk” cím alatt szól a munkásokhoz, biztatja ugyan a betűszedőket, hogy kívánságaik nagy része teljesítve lesz, de azon meggyőződésének is kifejezést ad, hogy legközelebbi jövőben ismét béremelést fognak kívánni; azért életmódjuk még sem lesz könnyebb, mert nem lesznek olcsóbbak a megélhetés eszközei, holott a nyerstermények ára alatt áll, mégis ehez képest nem enyhül az élelmicikkek — hus, kenyér — ára. Oda konkludál tehát, hogy a munkások ne nagyobb béremelésre törekedjenek, mivel ezzel sincs segítve bajukon, hanem oly gazdasági politikára, melyben a gazdasági erők arányba hozhatók legyenek, mely megtöri a pénz uralmát, jobb helyzetet terem munkásoknak, termelőnek, iparosnak egyaránt; olcsóbbá teszi az élelmi eszközöket, a megélhetési viszonyokat; — s a közvetítő mozgatóke milliányi hasznai a munkások és a termelők javára esnek. Szép teoria az, mely ha létesülne — megoldva lenne korunk legnagyobb és legfolyókébb kérdése — a munkás kérdés. Csak az a baj, hogy ezt a teoriát százszor meg százszor halljuk a nélkül, hogy a kivitel elfogadható, jó célravezető módozatait csak egyszer is adnák. Így aztán a tőke ellen, melyből pedig a munkás is húzza munkája hasznát, a megélhetést, izgatva van a munkás, s vágja önmaga alatt a fát, szenved a sztrájkoláshól eredő veszteségeket; mert bizonyos az, hogy kárt tesz a munkáltató tőkének is ugyan, de a munkás nagyobb mértékben érzi a kárt munkabére elvesztésében, a mi a sztrájkjal jár. Avagy azon százalék, melyet a sztrájkolhatásra munkabérből félreérnek, s azon munkabér, melyet a sztrájk tartama alatt elveszítene, — oly csekélység volna-e, hogy a sztrájk által kiereszkolt béremelés mellett tekintetbe se jöhetne? Bizony amit *megnyertek a réven-elvesztettek a vámon*; s tekintetbe véve az egészségtelen bizalmatlanságot, melyet a munkaadó és munkás közti viszonyba bevisznek: — valóban nem nyerne, hanem veszítenek a sztrájkolók. Végre is vagy megkapják követelésüket, vagy nem; de az bizonyos, hogy munkába kell állaniok; mert az ő megélhetésük feltétele — akár olcsó, akár drága a kenyér és hus — a munka. Egészséges viszonyokat a teoria ábrándja csak tervel; a helyes gyakorlati módozat teremt. Ezt adjanak, ezt alkossanak, akik a munkás kérdést helyes alapon megoldani akarják. Áldás kíséri őket, mint a kor betegségének nagy orvosait; anélkül, hogy izgalomban tartás által még fokozzák a betegséget.

Az életbiztosítási díjtételek felemelése tárgyában, tekintettel a kamatláb magasságát, az első magyar ált. bizt. társaság indítványára az összes magyar és osztrák bizt. társaságok közös értekezletet szándékoznak tartani.

A Magyar Hirlap millenniumi albumát, melynek bolti ára két frt lesz, ingyen kapja meg a lap minden előfizetője, saját nevére nyomtatva. *Ujjonnan belépő előfizetők is teljesen díjmentesen* kapják meg e nagy, gyönyörűen illusztrált albumot. Az előfizetési pénzek (negyedévre 3. 50, két hónapra 2. 40, egy hónapra 1. 20) a Magyar Hirlap kiadóhivatalába [Budapest Honvéd-utca] küldendők.

LEGALKALMASABB
karácsonyi és ujévi
ajándékok

férfiak
részére

SCHWARTZ DÁNIEL

tajték pipametsző
és dohányzó eszköz
különleges üzletében, a Bika-
szálloda épületében kaphatók.

Telefon 57-94.

Erdélyrészi bortermelők
raktára

Weiszbürg József
BUDAPESTEN,
VIII., József-körút 33.
(Rákóczy-térrel szemben.)

Van szerencsém a nagyérdemű közön-
ség becses tudására hozni, hogy
természetes hegyi borok; rizling, mus-
katály, csemege és asszu borokat tartok
raktáromban azonkívül cognac rum,
szilviorium, barack-pálinka barack-ikör,
mindennemű bel- és külföldi pezsgót
és liköröket.

Megrendelések pontosan és díjmentesen
házhoz szállítva eszközöltetnek.

Transiló pincék: Bpest Promontor.

„Hazai és külföldi
Bank jelzálogkölcson K.”

Budapest, Kerepesi-ut 65. II. em. 24.

40 évi 5 1/2%, 50 évi 5% törlesz-
tési kölcsön földbirtokokra, vidéki
házakra és telekekre, Malmok és gyá-
rak 32 évre 6% amortizáció uton
6% mellett.

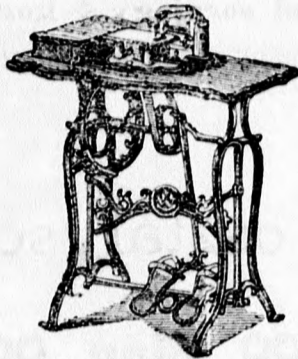
Személy hitel 1/4 évi törlesztésre
6-7%, egész 10,900 frtig pontos le-
bonyolítása.

Fried Illés

Hazai és külföldi Bank jelzálog kölcsön K.
Budapest, Kerepesi-ut 65. sz.

Pneumatikus kerékpárok.

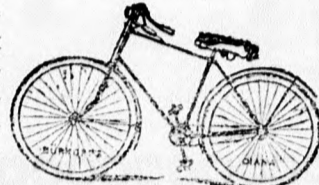
INGYEN

kap mindenki egy eredeti osztályosjegyet,
melylyel 50000 frtot nyerhet.

* Minden 3-ik sorsjegynek nyernie kell. *

Tapasztalatból mindenki meggyőződhetet
már arról, hogy Fortuna istenasszonya azokat
látogatja meg legszí-
vesebben s azoknak
juttatja a főnyeremé-
nyeket, kik nem köz-
vetlenül pénzért, ha-
nem a kik ajándék,
avagy hasonló címen

jutnak sorsjegyhez, bizonyítja azt azon körülmény, hogy a most legutóbb
történt osztályosjegyet huzás alkalmával a főnyeremény egy ilyen sors-
jegyre esett, ép ez esemény indit engem arra, hogy üzletemben készpénz
avagy részletfizetésre vásárolt minden egyes varrógép vétele alkalmával,
az első részlet lefizetése után egy darab eredeti osztályosjegyet adok
INGYEN, a melylyel 50000 frtot nyerhet.

Azon országos hírnévnek örvendő Dürkopp-fele Karikahajós-Vibra-
ting-Schuttle eredeti Phönix és Singer varrógépekben nagy raktárt tartok
s hallatlan olcsó árak mellett részletfizetésre, áremelés nélkül árusítom el.
Házi használatra s minden ipari célokra egy

Családi Singer varrógép zárszekrényvel, 5 évi jótállással 35 forintért
s feljebb kaphatók csakis

Deutsch Edénél

Debreczenben, Nagy-Hatvan-utca 1095. szám.

Minden szerkezetű varrógépek s kerékpárok javításra jutányosan
elvéllaltatnak.

Nagy raktár tükör s képekben és áremelés nélkül részletfizetésre
is eladatnak.

Tükör és képraktár.

A **TRANSYLVANIA-SZAPPAN** a legtisztább természeti termék, min-
den állati zsiradék és más ilyen anyag nélkül.

Egyetlen természeti szappan a világon

a mi **Transylvania** hidegvíz-mosószappanunk!

Az arcz, fehérmű, selyem, gyapju, gyapot és lenszövet, valamint bőrneműek
számára.

E szappan használata a legkiadósabb fehérműek mosásánál, amelyek egyszeri beszap-
panozásra hideg vagy langyos vízben és kifőzésre minden zsiros piszoktól a legalaposabban
megtisztulnak.

Szappanunk **semmi lagot** vagy más maró anyagot nem tartalmaz, azért használata a
mosóruha nagy kímélésével jár.

Továbbá a **Transylvania-szappan** kiválóan alkalmas mint **pipere-szappan** és mint
gyógy-szappan, a bőr különféle kiütéseinél, mint dobróc, pörösenés, a bőr felcserepedése,
szepő stb.

A mi szappanunk ugyszólván **nélkülözhetlen a posztógyáraknál**, mert a legpiszko-
sabb, összetapadt gyagufajokat is, egyszerű hidegvízben **megleő gyorsan** tisztára mossa,
puhává és selyemszerűvé teszi, anélkül, hogy színváltozást okozna.

Az osztr. csász. és magy. kir. kiz. szabadalmazott

TRANSYLVANIA hidegvíz-mosószappan-gyár

központi megrendelő intézete és főraktára

RÁKÓCZY M. tanár, BUDAPEST

A hova az összes megrendelések intézendők.

Kapható minden fűszerkereskedésben, illat- és gyógyszertárban.

Kerékpár és varrógép kellekek.

Gépjavitó műhely.

